

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2020-11-18
Stockholm

Mål nr
M 3564-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-03-05 i mål nr M 977-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Sollefteå kommun
881 80 Sollefteå

Motpart

S G

SAKEN

Förbud mot utsläpp av avloppsvatten från befintlig avloppsanläggning på fastigheten X i Sollefteå kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Sollefteå kommuns beslut den 9 januari 2019, KS-2019-45, dnr 2018.1415, om förbud mot utsläpp av spillvatten.

Dok.Id 1624672

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sollefteå kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa kommunens beslut.

S G har getts tillfälle att yttra sig över överklagandet, men har inte yttrat sig.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kommunen har vidhållit vad den tidigare anført och tillagt bl.a. följande: För avloppsanläggningen finns ett beslut från år 1978. I beslutet anges att avloppsanläggningen beviljas under förutsättning att den utförs i enlighet med Statens Naturvårdsverks publikation 1971:2 och att avloppsvattnet efter slamavskiljning sprids i två strängar (spridarledningar) till en infiltration på minst 20 meter. Den aktuella avloppsanläggningen består av en trekammarbrunn av betong men saknar fördelningsbrunn och luftningsrör, vilket tyder på att anläggningen inte är utförd enligt anvisningarna. Anläggningen är dessutom inte placerad på den plats som situationsplanen till beslutet visar. Det saknas dokumentation som visar hur avloppsanläggningen har anlagts. Att en avloppsanläggning fungerar tekniskt behöver inte betyda att den har en tillfredsställande rening. Normal skyddsnivå gäller i området. Det ställs därför inte några högre krav på anläggningen än att det ska finnas en slamavskiljning i tre steg samt ett efterföljande reningssteg med fungerande syresättning som fungerar på ändamålsenligt sätt, dvs. uppfyller kraven om rening av avloppsvatten.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om nämnden har haft fog för sitt beslut att från och med den 30 juni 2021 förbjuda utsläpp av spillvatten från den befintliga avloppsanläggningen på fastigheten X.

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra sådan skada eller olägenhet. (Se 2 kap. 3 § miljöbalken.) Det innebär att redan risken för att en verksamhet eller en åtgärd kan motverka miljöbalkens mål medför krav på försiktighetsmått (se prop. 1997/98:45, Del 1, s. 209 f.). Kraven på försiktighetsmått gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid den bedömningen ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. (Se 2 kap. 7 § miljöbalken.) Det är verksamhetsutövarens ansvar att visa att de krav som följer av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken är uppfyllda (se 2 kap. 1 § miljöbalken).

Utsläpp av avloppsvatten i mark, vattenområden eller grundvatten utgör miljöfarlig verksamhet. Enligt miljöbalkens bestämmelser ska avloppsvatten avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. (Se 9 kap. 1 § och 7 § miljöbalken.)

Bostadshuset på den nu aktuella fastigheten används som permanentbostad. Avloppet från WC samt bad-, disk- och tvättvatten leds till en avloppsanläggning som består av en slamavskiljare i form av en trekammarbrunn och efterföljande rening i form av infiltration. För avloppsanläggningens utförande finns ett tillstånd från 1978.

Rättskraftregeln i 24 kap. 1 § miljöbalken utgör inte hinder mot att en tillsynsmyndighet ställer ytterligare krav med stöd av miljöbalkens allmänna hänsynsregler när det gäller utsläpp från en enskild avloppsanläggning som har tillstånd att inrättas enligt äldre hälsoskyddslagstiftning (se MÖD 2003:134).

Kommunen har konstaterat att det finns brister i befintlig avloppsanläggning som gör att den inte har tillräcklig reningskapacitet. Bristerna består bl.a. av att det är oklart hur anläggningen är utförd och att det saknas luftningsrör.

De brister i avloppsanläggningen som kommunen har observerat innebär enligt Mark- och miljööverdomstolen att det finns en risk för att avloppsvattnet som släpps ut från anläggningen inte genomgår en tillräcklig rening.

S G har inte visat att den befintliga avloppsanläggningen uppfyller miljöbalkens krav på rening av avloppsvatten. Ett förbud mot att släppa ut avloppsvatten från anläggningen kan inte anses mer ingripande än vad som behövs. Kommunen har därför haft fog för sitt beslut. Det ska därmed fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löf och Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, tekniska rådet Yvonne Eklund samt hovrättsrådet Li Brismo.

Föredragande har varit Ulrika Agerskans.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-03-05
meddelad i
Östersund

Mål nr M 977-19

PARTER

Klagande
S G

Motpart
Sollefteå kommun
Kommunstyrelsen
881 00 Sollefteå

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västernorrlands beslut 2019-03-07 i ärende nr 505-824-2019, se
bilaga 1

SAKEN

Förbud mot utsläpp av avloppsvatten från befintlig avloppsanläggning på X i
Sollefteå kommun

DOMSLUT

Med ändring av Länsstyrelsen i Västernorrlands beslut upphäver mark- och
miljödomstolen kommunstyrelsen i Sollefteå kommuns beslut den 9 januari 2019,
KS-2019-45 och återförvisar målet till kommunstyrelsen för fortsatt handläggning.

BAKGRUND

Sollefteå kommun har inventerat små avloppsanläggningar. Kommunstyrelsen i Sollefteå kommun (kommunen) beslutade den 9 januari 2019, **bilaga 2**, att förbjuda ägaren till X i Sollefteå kommun, S G, att släppa ut avloppsvatten från den befintliga avloppsanläggningen på fastigheten. Enligt beslutet gäller förbudet från och med den 30 juni 2021.

S G överklagade beslutet till länsstyrelsen i Västernorrlands län (länsstyrelsen) som avslog överklagandet. S G har nu överklagat underinstansernas beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

S G har, som det måste förstås, yrkat att kommunens beslut ska upphävas. Till stöd för sin talan har han anfört sammanfattningsvis följande. Lösningen med en trekammarbrunn och infiltration som mynnar ut på åkermark som ligger i grusbädd har fungerat sedan anläggningen togs i bruk. Spillvattnet leds ut i dräneringsrör och tas upp av marken och det är så det ska fungera. Anläggningen används i ett ensamhushåll så det är minimalt med spillvatten som går ut. Kravet om luftningsrör fanns inte tidigare och att göra om det nu är orimligt.

Kommunen har bestritt bifall till överklagandet samt i huvudsak anfört följande. Vid avloppsinspektionen på fastigheten X kunde endast en trekammarbrunn i betong observeras. Fastighetsägaren uppgav vid inspektionen att det finns en infiltration efter slamavskiljaren och visade en situationsplan med en skiss på anläggningen. På situationsplanen finns en trekammarbrunn, fördelningsbrunn samt infiltrationsledningar utritade. Situationsplanen stämmer däremot inte då varken placeringen på huset eller trekammarbrunnen är där de är i verkligheten. Vad gäller infiltrationen finns det inga uppgifter om hur den är dimensionerad eller uppbyggd. Det är okänt om avloppsanläggningen upprätthåller minst en meter från spridarledning ner till högsta grundvattenyta samt vilka markförhållanden som råder. Ett tillräckligt avstånd ner till grundvattenytan är viktigt för att den mikrobiella avdöningen ska bli tillfredställande. Mikrobiella

föroreningar kan dessutom vara särskilt besvärliga i kallt klimat. Kylan och avsaknad av konkurrens från naturligt förekommande mikroorganismer kan göra att tarmbakterier kan överleva en längre tid och i värsta fall transporteras långa sträckor i vatten. Markförhållandena, dvs. infiltrationskapaciteten, är viktigt att kontrollera innan en avloppsanläggning anläggs då avloppsvattnet inte får infiltrera för fort pga. att det påverkar den biologiska reningen negativt, men det får heller inte infiltrera för sakta för då riskerar anläggningen att sättas igen. En förutsättning för att den biologiska reningen i marken ska fungera, dvs. nedbrytning av organiskt material och sjukdomsframkallande mikroorganismer, är att infiltrationsbädden syresätts. Detta sker med hjälp av luftningsrör vilket inte kunde observeras vid inspektionen. I branschen pratas det om att infiltrationer har en livslängd på mellan 15-30 år beroende på belastning och hur den sköts. Det finns även bevisat att reningsförmågan i markbaserade anläggningar avtar ju äldre bädden är. Med tanke på att den här anläggningen är mer än 40 år gammal, förutsatt att den anlades när huset byggdes 1978, är reningsförmågan antagligen inte särskilt hög. Fastighetsägaren har inte inkommit med några uppgifter som bevisar att avloppsvattnet inte orsakar någon olägenhet för människors hälsa eller miljön.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Mark- och miljödomstolens prövning av målet gäller om kommunen har haft skäl att meddela förbud mot att släppa ut avloppsvatten från befintlig avloppsanläggning på fastigheten X.

Den aktuella avloppsanläggningen består av en trekammarbrunn med efterföljande rening, vilket är en vanligt förekommande reningsmetod för enskilda avlopp på framförallt äldre bebyggelse i glesbygd. Tillstånd finns sannolikt för avloppsanläggningen från 1978. Representanter för Miljö- och byggenheten vid kommunen inspekterade avloppsanläggningen den 17 juli 2018. Vid inspektionen observerades bl.a. följande brister.

Anläggningen saknade fördelningsbrunn och luftningsrör och dålig luft fanns vid slamavskiljare. Det noterades inga tecken på att anläggningen var igensatt eller några tecken på inläckage. Med hänvisning till anläggningens ålder samt konstaterade brister har kommunen förbjudit S G att använda anläggningen efter den 30 juni 2021.

Vid bedömning av enskilda avlopp ska bl.a. hänsyn tas till förhållandena i det större område inom vilket den aktuella fastigheten ingår. Bedömningen bör därmed göras efter objektiva omständigheter såsom omgivningens känslighet. Bedömningen om vilka åtgärder som ska vidtas ska vidare göras med utgångspunkt från fall till fall bl.a. med stöd av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Mark- och miljödomstolen konstaterar att den aktuella fastigheten med tillhörande avloppsanläggning är lokaliserad i ett område med gles bebyggelse.

Enligt mark- och miljödomstolens bedömning kan de observationer som nämnden har dokumenterat tyda på att det finns brister i avloppsanläggningen. Det förekommer inte några uppgifter om tecken på överbelastning eller översvämning eller dålig vattenkvalitet i närliggande vattenbrunnar eller vattendrag. Det saknas således tecken på att anläggningen inte skulle fungera tillfredsställande i sitt nuvarande skick för aktuellt nyttjande. Ålder bör i och för sig inte vara något skäl för att döma ut en markbädd. Rätt placerad finns förutsättningar för att en anläggning ska fungera under en lång tid, särskilt om belastningen är låg.

Kommunen har tidigare sannolikt godkänt anläggningen och bör i samband med det godkänt de geologiska och hydrogeologiska förhållandena som råder på fastigheten, förhållanden som torde vara desamma idag. Det kan vara svårt för fastighetsägaren att bevisa att avloppsvattnet inte orsakar någon olägenhet för människors hälsa eller miljön, men inget som har framkommit i målet tyder på sådan olägenhet. Med utgångspunkt från bedömningsgrunderna ovan och den utredning som kommunen gjort finns det inget som tyder på att utsläppet av avloppsvatten skulle

utgöra någon risk för människors hälsa eller miljön. Vad kommunen anfört om avsaknad av fördelningsbrunn och luftningsrör visar i sig inte att anläggningen brister eller i övrigt inte uppfyller sin ursprungliga funktion.

Mot bakgrund av ovan anförda finner mark- och miljödomstolen att det i detta skede är en alltför ingripande åtgärd att meddela ett förbud. Utredningen ger inte heller tillräckligt stöd för att det nu skulle vara miljömässigt motiverat att byta ut anläggningen. Ett föreläggande att vidta åtgärder under viss tid kan ge fastighetsägaren möjlighet att visa att anläggningen fungerar på ett tillfredställande sätt. Först om anläggningen därefter bedöms vara bristfällig och tillräckliga försiktighetsmått inte har vidtagits kan det finnas behov av mer ingripande åtgärder (jfr 2 kap. 7 § och 26 kap. 9 § andra stycket miljöbalken).

Mark- och miljödomstolen finner därför att länsstyrelsens beslut ska ändras och kommunens beslut om förbud upphävas. Mark- och miljödomstolen återförvisar målet till kommunen för fortsatt handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 3** (MMD-02)

Överklagande senast den 26 mars 2020. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars-Göran Bennmarker

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Lars-Göran Bennmarker, ordförande, och tekniska rådet Lars Edlund.